

Μ. Πασιαρδή, «Εσύ δεν λες τίποτα...»
Κ. Πλησή, «Να μνημονεύονται»

Λογοτεχνία Β' Λυκείου

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Κωνσταντίνα Λουτσίου
Φιλολόγος, Λύκειο Βεργίνας-Λάρνακα

Λάρνακα, 2017

Σκεπτικό

Το παρόν υποστηρικτικό υλικό παράχθηκε, για να συνδράμει στο διδακτικό έργο των φιλολόγων, που διδάσκουν το μάθημα της Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου και δεν αποτελεί σενάριο διδασκαλίας. Πρόκειται για ερμηνευτική και μορφολογική προσέγγιση δύο ποιημάτων, «Εσύ δεν λες τίποτα...» του Μιχάλη Πασιαρδή και «Να μνημονεύονται» του Κυριάκου Πλησή.

Με στόχο την πληρέστερη προσέγγιση των ποιημάτων, πριν την ανάλυση παρατίθεται σύντομο βιογραφικό σημείωμα του ποιητή και βασικά χαρακτηριστικά της ποίησής του. Στη συνέχεια, αφού γίνει η ένταξη του ποιήματος στο ευρύτερο έργο του δημιουργού, σχολιάζεται και ερμηνεύεται ο τίτλος συσχετιζόμενος με το περιεχόμενο και τη μορφή του ποιήματος. Ακολούθως, προσεγγίζεται το ποίημα με συνεξέταση της μορφής και του περιεχομένου του, εντάσσοντας λειτουργικά στην ανάλυση στίχους από τα ποιήματα. Εν τέλει, προτείνονται άλλα ποιητικά έργα που θα μπορούσαν να συναναγνωστούν με τα δύο ποιήματα που αναλύονται.

Για τα δύο ποιήματα, που εντάχθηκαν φέτος στη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου, δεν υπάρχει καμία ερμηνεία/ανάλυση. Μέσω του παρόντος υποστηρικτικού υλικού έγινε προσπάθεια να καλυφθεί το εν λόγω κενό.

Κ. Λ.

Μιχάλης Πασιαρδής (Τσέρι, 1941)

Ο Μιχάλης Πασιαρδής φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Μετά την αποφοίτησή του εργάστηκε ως παραγωγός προγραμμάτων στο Ρ.Ι.Κ., από το 1960 μέχρι το 1995. Είναι τακτικός συνεργάτης καθημερινής εφημερίδας, όπου διατηρεί στήλη και γράφει σχόλια και κρίσεις για πολιτικά, πνευματικά και καλλιτεχνικά θέματα.

Ασχολείται κυρίως με την ποίηση και το θέατρο. Ο Μ. Πασιαρδής εντάσσεται στη λογοτεχνική γενιά του 1960. Σ' αυτή τη γενιά εντάσσονται ποιητές που εξέδωσαν τα πρώτα τους έργα από το 1960 μέχρι το 1974, αλλά και ποιητές που γεννήθηκαν στις δεκαετίες του 1930 και 1940 και έζησαν τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του 1955-1959. Ποιήματά του μελοποιήθηκαν από διάφορους Κύπριους συνθέτες. Γνωστά θεατρικά έργα του είναι: *Γιαλλουρού* (1961), *Το νερόν του Δρόπη* (1968), *Μιαν φοράν σ' ένα χωρκό* (1969), *Στα χώματα της Μεσαρκάς* (1970), *Ο Θησέας στην κοιλιά του Μινώταυρου* (1973).

Ποιητικές συλλογές: *Ο δρόμος της ποίησης* (1959-1969), *Κύπρος* (1970), *Δια-στάσεις* (1972), *Ο δρόμος της ποίησης Β'* (1976), *Ο δρόμος της ποίησης Γ'* (1977), *Πέντε Κύκλοι* (1981), *Ερημίων Στυλίας* (1981), *Πάροδος* (1981), *Συμβάντα* (1984), *Τα λαδοφάναρα της σιωπής* (1996), *Ο κύκλος τ' αδιεξόδου και της εξόδου* (1996), *Τετράστιχα* (1999).

Χαρακτηριστικά της ποίησής του:

- Αυθόρμητος ποιητικός κραδασμός
 - Πηγαίος λυρισμός
 - Δραματικός τόνος
 - Λιτή σύνθεση
 - Ανθρώπινη διάσταση
 - Βαθύς σπαραγμός
 - Στοχαστική θλίψη
 - Εξωστρέφεια
 - Πολιτική ποίηση
 - Αγάπη για την πατρίδα
 - Πλούσιο συναίσθημα
 - Ειλικρινής συγκίνηση
 - Πλούσια θεματολογία
 - Ευρηματικός γλωσσικός κώδικας
 - Δημιουργικός διάλογος με το έργο άλλων Ελλήνων ποιητών
 - Γλώσσα: κοινή νεοελληνική και κυπριακή διάλεκτος
 - Παραδοσιακή στιχουργική στα ποιήματα που είναι γραμμένα στην κυπριακή διάλεκτο, ελεύθερος στίχος στα ποιήματα που είναι γραμμένα στην πανελλήνια κοινή
- στα ποιήματα που αναφέρονται στην τουρκική εισβολή του 1974

- Εκφραστική αμεσότητα (Κεχαγιόγλου & Παπαλεοντίου, 2010, σσ 479, 489, 551, 553-554, 575, 579-580, 610-611, 756, 765, 776)

Εσύ δεν λες τίποτα...

Κ.Κ.Λ. σελ.292

Εισαγωγή

Το ποίημα «Εσύ δεν λες τίποτα...» από τη συλλογή του Μιχάλη Πασιαρδή *Ο δρόμος της ποίησης Β'* (1976) αποδίδει με ένταση την οδύνη και την οργή του ποιητικού υποκειμένου για τα τραγικά γεγονότα της εισβολής του 1974 στην Κύπρο. Θίγει κυρίως την αδιαφορία και τον εφησυχασμό της ανθρωπότητας απέναντι στα όσα δραματικά συμβαίνουν στο νησί. Το ποίημα από πλευράς περιεχομένου χωρίζεται σε τέσσερις σκηνικές ενότητες με την επανάληψη των στίχων *Εσύ δεν λες τίποτα/ μα εγώ θα σου πω...*

Εσύ: προσωπική αντωνυμία β' προσώπου → το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται σ' ένα πρόσωπο που δε μιλά. Αυτό το πρόσωπο μπορεί να είναι οποιοσδήποτε γνωρίζει για τα τραγικά γεγονότα του 1974 στην Κύπρο και επιλέγει να σιωπά, να βολεύεται στην ησυχία του, να μην παίρνει θέση απέναντι στα γεγονότα που διαδραματίζονται στην Κύπρο, φαίνεται πως μπορεί να είναι όλη η ανθρωπότητα (στ. 36).

μα εγώ θα σου πω...: επιμονή του ποιητικού υποκειμένου. Είναι χρέος του ποιητικού υποκειμένου αλλά και ψυχική του ανάγκη να μιλήσει.

Ανάλυση:

A) στ. 1-15

Κύπρος → χτες (στ. 3): όνειρο, θυμάρι (οσφρητική εικόνα), αμίαντο = στοιχεία ειρηνικής ζωής, φύσης και ενασχόλησης των Κυπρίων (μεταλλουργία) } Αντίθεση
 → σήμερα (στ. 4-9): ξεχειλίζει οδύνη (μεταφορά, ηχητική εικόνα), που παρομοιάζεται με ποτάμι *που δε λέει να σιγήσει:*

α) ο πόνος παραμένει άσβεστος

β) θυμίζει τους σφαιρικούς στίχους *Απόμακρα οι αρχαίες κολόνες, χορδές μιας άρπας αντηχούν ακόμη* («Επί ασπαλάθων»). Ο πολιτισμός του νησιού, η ιστορία του, η παράδοσή του παραμένουν ζωντανά (*βαθιά, και για πάντα*, στ. 9).

Ποτάμι (μεταφορά): δεν κουβαλά νερό (*όχι νερό*, στ. 6). Σύνδεση με το ιστορικό παρελθόν: κουβαλά πέτρες· θυμίζει Σεφέρη στου οποίου την ποίηση οι πέτρες συμβολίζουν το βάρος της μνήμης, της ιστορίας (Vitti, 1994, σ. 399). Με τις πέτρες κτίστηκαν ναοί, κάστρα και πολιτείες που σηματοδότησαν την ιστορία (οπτικές εικόνες).

στ. 10-14: Περιγραφή των ενασχολήσεων των Κυπρίων από το παρελθόν στο παρόν (οπτικές εικόνες):

- κεραμική
 - καλλιέργεια ελαιόδεντρων και αμπελιών
 - παραγωγή λαδιού και κρασιού
 - εξόρυξη και κατεργασία του χαλκού
 - χρυσοχοΐα
 - ιστορήση εικόνων
 - κέντημα
 - ξυλουργία
- Στοιχεία στενά συνυφασμένα με τα βιώματα και τα συναισθήματα των ανθρώπων: μόχθος, αγάπη, τάφοι
- ↓
- αποτελούν την ουσία, το νόημα της ζωής

B) στ. 16-20

Αναφορά στους στρατιώτες που έδωσαν τη ζωή τους για την ελευθερία της Κύπρου κατά την εισβολή του 1974 → ένδειξη γενναιότητας και αγάπης για τον τόπο τους (*το χέρι στο στήθος*): οπτική και ακουστική εικόνα (*φωνάζαν*). Φανερώνεται με δραματικό τόνο ο βαθύς σπαραγμός για την απώλειά τους και η ανθρώπινη πλευρά τους (επίκληση στη μάνα).

Γ) στ. 21-25

Αποτύπωση του πόνου του ποιητικού υποκειμένου με αναφορά στη λεηλασία και αρπαγή της γης, της ζωής και των κόπων των Κυπρίων από τους Τούρκους (*σπίτια, δέντρα, πικρολέμονα*): οπτική εικόνα.

Δ) στ. 26-36

στ. 26-32: Παρομοίωση του μαρτυρίου της Κύπρου με το μαρτύριο του Χριστού στο σταυρό. Με δραματικότητα, σπαραγμό και έντονη πικρία παρουσιάζεται προσωποποιούμενη η Κύπρος να βαδίζει στον δικό της Γολγοθά και η ανθρωπότητα να στέκει αδιάφορη μπροστά στο δράμα της, που δεν τελειώνει (οπτική εικόνα).

Η οδύνη του ποιητικού υποκειμένου επιτείνεται με τη χρήση της κτητικής αντωνυμίας *μας* που επαναλαμβάνεται τέσσερις φορές (στ. 23, 28, 29), για να δείξει το μέγεθος της απώλειας αλλά και για να τονίσει την αντίθεση ανάμεσα σε *μας* και τους άλλους (*άλλοι*, στ. 24), τους οποίους φαίνεται να θεωρεί πως δεν αξίζει ούτε να

κατονομάσει. Η συγκεκριμένη τεχνική παρουσίασης των Κυπρίων και των κατακτητών που σφετερίζονται την Κύπρο συναντάται και σε άλλους Κύπριους ποιητές όπως είναι ο Θεόδωρος Πιερίδης στο ποίημα *Κυπριακή Συμφωνία* (1956) λ.χ. *Γιατί την περουζένια μας τη θάλασσα/ζάφνου τη δάγκωσαν κατάσαρκα οι προπέλες σας* (απόσπασμα II) και ο Κώστας Μόντης στο ποίημα *Της εισβολής* (1975), *Είναι δύσκολο να πιστέψω/ πως μας τους έφερε η θάλασσα της Κερύνειας*.

στ. 34-35: Η Κύπρος ζητά συνδρομή από τον κόσμο: *Η Κύπρος καλεί./ ...αντηχεί η φωνή μας* (ηχητική εικόνα).

στ. 36: Έκκληση/ευχή του ποιητικού υποκειμένου → Να μην εφησυχάσει η ανθρωπότητα και να τείνει χέρι βοήθειας στο νησί και τους ανθρώπους του, που υποφέρουν και αναζητούν βοήθεια, λύτρωση και δικαίωση. Παράλληλα δηλώνεται η πίκρα για την απαθή στάση της ανθρωπότητας απέναντι στο κυπριακό δράμα και η πεποίθηση ότι αυτή έχει ευθύνη απέναντι στο λαό της Κύπρου.

Βιβλιογραφία

Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας. (2012) Τόμος Β'. Λευκωσία, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ

Κεχαγιόγλου, Γ. & Παπαλεοντίου, Λ. (2010) *Ιστορία της νεότερης κυπριακής λογοτεχνίας*. Λευκωσία, Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου

Κουρουπάκης, Α. (2015, Δεκέμβριος 22). «Η ποίηση είναι λύτρωση και παρηγοριά της ανθρώπινης ψυχής.» *Η Καθημερινή*

Ανακτήθηκε στις 4/1/2017, από

<http://www.kathimerini.com.cy/mobile.php?modid=2&artid=227389>

Μαυρής, Χ. (2016). *Μιχάλης Πασιαρδής. Εισαγωγή στο έργο του*. Λευκωσία, Εκδόσεις Κυπριακής Βιβλιοφιλίας

Vitti, M. (1994). *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα, Εκδόσεις Οδυσσέας

Χατζηγεωργίου, Γ. (2015, Μάιος 27). Μιχάλης Πασιαρδής: «Παραμένω εντός των τειχών των λέξεων». *Ο Φιλελεύθερος*

Ανακτήθηκε στις 4/1/2017, από

<http://www.philenews.com/el-gr/politismos-anthropoi/389/258646/michalis-pasiardis-parameno-entos-ton-teichon-ton-lexeon>

Κυριάκος Πλησής (Ακανθού, 1929-Αθήνα, 2007)

Ο Κυριάκος Πλησής φοίτησε στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου και στη συνέχεια στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου. Εργάστηκε για πέντε χρόνια ως δάσκαλος. Έπειτα σπούδασε Ελληνική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και μετεκπαιδεύτηκε στα παιδαγωγικά στα Πανεπιστήμια Εδιμβούργου και Λονδίνου. Μέχρι το 1975 υπηρέτησε στη Μέση Εκπαίδευση της Κύπρου και μέχρι το 1989 στη Μέση Εκπαίδευση της Ελλάδας. Ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την ποίηση και το δοκίμιο και εντάσσεται στη λογοτεχνική γενιά του 1960. Συνεργάστηκε με κυπριακά και ελλαδικά περιοδικά.

Ποιητικές συλλογές: *Άσκηση Γραφής* (1973), *Θρηνητικό Συναζάρι της πικρής χώρας Κύπρος* (1974), *Γραφή Οδύνης* (1975), *Το τραγούδι της αδελφίδης* (1977), *Ο έρωτας του σώματος* (1983), *Χαράγματα* (1988), *Όνομα δ' αυτής Μακαρία* (1991).

Δοκίμια: *Προβληματισμοί* (1971), *Ο ένδον κόσμος* (1985), *Μετά τη χρεωκοπία του δόγματος* (1992), *Προσεγγίσεις* (1995), *Δοκίμιο περί έρωτος και άλλα δοκίμια* (1998), *Λόγος περί αληθείας* (1999), *Προσεγγίσεις II* (2005).

Χαρακτηριστικά της ποίησής του

- Υπαρξιακή αγωνία
- Φόβος ως προάγγελος του κακού - της τουρκικής εισβολής του 1974
- Οδύνη για τη συμφορά/εισβολή - εθνικός καημός - νοσταλγία
- Ιστορική κατάθεση και μαρτυρία
- Ανάκαμψη μέσω του έρωτα - έρωτας για την πατρίδα
- Διαύγεια, αμεσότητα, καθαρότητα εικόνων
- Λυρισμός
- Κλασική ποίηση - Ουσιαστικότητα
 - «Κλασική χαρακτήρισαν την ποίηση του Κυριάκου Πλησή, ανεξάρτητα από τη συγχρονισμένη της νοοτροπία. Την ισορροπία διακρίνει ένα σταθερό βάδισμα. Η μεγάλη της αρετή είναι η ουσιαστικότητα, η ισόμετρη ανταπόκρισή της στα πράγματα... Ο λόγος και η εικόνα, η γενική θεώρηση κι η αποκαλυπτική λεπτομέρεια τελούν σε συνεχή διαπλοκή εμπνευσμένη και εύστοχη: λαμπαδιάζει στην αίσθηση εκείνο που συλλαμβάνεται με τη σκέψη... Είναι ένα στέρεο έργο, που ενέχει τους συγκλονισμούς της τραγωδίας της Κύπρου και τους ξεπερνά με την εποπτεία του πνεύματος και την καθαρότητα της ψυχής» (Ηλιοφώτου, 2015, σ.73).
- Γόνιμη συνάντηση με την εκκλησιαστική υμνογραφία
- Γλώσσα: κοινή νεοελληνική. Ο Κ. Πλησής αντλεί το γλωσσικό του υλικό από όλες τις περιόδους της ελληνικής γλώσσας και το συνδυάζει αρμονικά.

Επίμετρο II

Να μνημονεύονται

Κ.Κ.Λ. σελ. 303

Εισαγωγή

Στο ποίημα «Να μνημονεύονται» από τη συλλογή του Κυριάκου Πλησή *Γραφή οδύνης* (Αθήνα, 1975) καταγγέλλεται η αδράνεια όλων εκείνων που θα έπρεπε να αναλάβουν δράση μπροστά στα γεγονότα της εισβολής του 1974 και εντούτοις επέλεξαν την απάθεια και την αδιαφορία απεμπολώντας τις ευθύνες τους απέναντι στον λαό της Κύπρου.

Η ποιητική συλλογή *Γραφή οδύνης* αποτελείται από δύο ενότητες: «Μορφές Οδύνης» και «Ελεγείες του θρήνου και της ελπίδας» και από δύο επίμετρα: «Μνήμη Γιώργου Σεφέρη» και «Να μνημονεύονται». Στο Επίμετρο II «Να μνημονεύονται» εκφράζεται μια πικρή αίσθηση της ιστορίας με σεφερικές καταβολές και απηχείται το κυπριακό δράμα μετά την εισβολή του 1974.

Ο τίτλος: «Να μνημονεύονται» = α) να ανακαλούνται στη μνήμη των άλλων
β) ο όρος χρησιμοποιείται και εκκλησιαστικά.
Σημαίνει την αναφορά σε αποθανόντα πρόσωπα, όταν κάποιος προσεύχεται γι' αυτά

Διαφαίνεται η αγωνία του ποιητικού υποκειμένου για το μέλλον της Κύπρου γενικά αλλά και ειδικά για το μέλλον των κατεχόμενων εδαφών. Εκδηλώνεται ο φόβος μήπως λησμονηθούν.

Εξάλλου η έννοια της μνήμης στην ποίηση αποτελεί ένα στοιχείο άμεσα συνδεδεμένο με τον πνευματικό και ψυχικό κόσμο των ποιητικών υποκειμένων και των ηρώων τους ήδη από τον Όμηρο, μέσω του νόστου του Οδυσσέα. Η μνήμη θέτει σε λειτουργία τη σκέψη των ποιητικών υποκειμένων και γεννά συναισθήματα και ιδέες. Άλλοτε η μνήμη είναι τόσο οδυνηρή που σπρώχνει το ποιητικό υποκείμενο στην ανάγκη της «λησμονιάς»: *Η μνήμη όπου και να την αγγίζεις πονεί* (Γ. Σεφέρης, «Μνήμη Α'»)· *στην ενθύμηση πονούμε* (Κ. Γ. Καρυωτάκης, «[Είμαστε κάτι...]»)· ή σε παραδοχή των δυσκολιών και του ανώφελου του αγώνα *Τώρα καλύτερα να λησμονήσουμε* (Γ. Σεφέρης, «Σαλαμίνα της Κύπρος»)· ή και το αντίθετο ότι δηλαδή αξίζει η νοσταλγία για να οδηγηθούμε στην επίτευξη του στόχου *Λευτεριά, Λευτεριά, σε νοσταλγούμε* (Κ. Γ. Καρυωτάκης, «Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο»)· ή γίνεται κινητήριος δύναμη, για να πραγματωθεί το ποίημα: *Τυφλή φωνή, που ψηλαφείς μέσα στη νυχτωμένη μνήμη* (Γ. Σεφέρης, «Ελένη»). Άλλες φορές η μνήμη συνδέει τους σύγχρονους Έλληνες με τα στοιχεία της ταυτότητάς τους και τους γεμίζει περηφάνεια: *Μνήμη του λαού μου σε λένε Πίνδο και σε λένε Άθω* (Οδ. Ελύτης, «Αξιον εστί», Τα Πάθη, ωδή ε') και άλλες φορές λειτουργεί ως η κινητήριος δύναμη, για να διεκδικήσουν οι Έλληνες την ελευθερία τους: *Σάλεψε σαν το σπέρμα σε μήτρα σκοτεινή/ το φοβερό της μνήμης* έντομο μες τη γη (Οδ. Ελύτης, «Αξιον εστί», Τα Πάθη, ωδή δ').

Ο τίτλος επαναλαμβάνεται τρεις φορές ως πρώτος στίχος των τριών στροφών του ποιήματος.

Χρήση προτροπικής υποτακτικής: το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει να ανακαλούνται στη μνήμη οι ιστορικές τοποθεσίες και τα μνημεία που βρίσκονται στις κατεχόμενες από τους Τούρκους περιοχές της Κύπρου (α΄ και β΄ στροφή).

Α΄ στροφή: αναφέρονται αρχαίες πόλεις της Κύπρου, που από το 1974 είναι κατεχόμενες. Ξεκινώντας από τα βορειοδυτικά του νησιού και ακολουθώντας τη βόρεια ακτογραμμή καταλήγει στα ανατολικά του νησιού.

Β΄ στροφή: γίνεται αναφορά σε μοναστήρια και εκκλησίες που βρίσκονται στα κατεχόμενα. Και σε αυτή τη στροφή φαίνεται πως η αναφορά των μνημείων ακολουθεί τη γεωγραφική τοποθέτηση των μοναστηριών και των εκκλησιών στον χάρτη της Κύπρου με εξαίρεση την αναφορά στον Άγιο Αντιφωνητή και την Παναγία τη Γλυκιώτισσα –η Γλυκιώτισσα βρίσκεται στο χωριό Άγιος Γεώργιος που είναι δυτικά της πόλης της Κερύνειας και ο Αντιφωνητής βρίσκεται ανάμεσα στα χωριά Άγιος Αμβρόσιος και Καλογραία που είναι ανατολικά της πόλης. Τα δύο πρώτα μνημεία βρίσκονται στην επαρχία Κερύνειας και τα υπόλοιπα τρία στην κατεχόμενη επαρχία Αμμοχώστου. Δεν αποκλείεται, εντούτοις, η σειρά της αναφοράς των μνημείων να εξυπηρετεί και τον εσωτερικό ρυθμό του ποιήματος.

Η αναφορά και μόνο στις πόλεις και στα θρησκευτικά μνημεία γεννά εικόνες, που θέτουν σε λειτουργία τη μνήμη.

Γ΄ στροφή: Τόνος ειρωνικός. Το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει να ανακαλούνται στη μνήμη τα κατεχόμενα από τους Τούρκους εδάφη και μνημεία μας, για να διαφανεί η υποκρισία, η έλλειψη ενδιαφέροντος και η ευθύνη τόσο των γειτονικών μας κρατών (*γειτόνων*) όσο και των Ευρωπαίων (*τέκνων της Εσπερίας*) και των Αμερικανών (*τέκνων του Αγάλματος της Ελευθερίας*), για την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος με την τουρκική εισβολή του 1974. Η ειρωνεία γίνεται αντιληπτή με τη χρήση επιθέτων μέσω των οποίων εννοεί το ακριβώς αντίθετο από αυτό που πραγματικά σημαίνουν (*ενδόξων, πεπολιτισμένων, ευγενών, γενναίων*) και τονίζει το ανεκπλήρωτο χρέος τους. Αντί να επιβεβαιώσουν ότι είναι ένδοξοι, πολιτισμένοι, ευγενείς και γενναίοι ανέχονται την κατάσταση στην Κύπρο. Η ειρωνεία επιτείνεται με τη χρήση λόγιων τύπων (*δόξαν, υπερηφάνειαν, τέκνων*), τεχνική που συναντάται και στο «Αγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο» (1927) του Κ. Καρυωτάκη.

Ουσιαστικά με την τρίτη στροφή καταγγέλλονται όλοι αυτοί που θα έπρεπε να λάβουν θέση απέναντι στην τουρκική εισβολή και την κατοχή του βόρειου τμήματος της Κύπρου και όμως επιλέγουν να λησμονούν, να εθελουφλούν, να κωφεύουν, να αδρανούν εγκληματικά και να μην αναλαμβάνουν τις ευθύνες που τους αναλογούν απέναντι στην Κύπρο και το λαό της. Διατυπώνεται επίσης η πίκρα και η απελπισία των Ελληνοκυπρίων από τη στάση της ανθρωπότητας.

Προτείνεται η συνανάγνωση των ποιημάτων «Εσύ δεν λες τίποτα» και «Να μνημονεύονται», τα οποία έχουν κοινό θεματικό άξονα την τουρκική εισβολή του 1974 και ειδικότερα καταγγέλλουν την απάθεια, την αδιαφορία και την αδράνεια της ανθρωπότητας απέναντι στα όσα τραγικά συμβαίνουν στην Κύπρο. Τα ποιήματα θα μπορούσε να συναναγνωστούν και σε σχέση με τα στοιχεία μορφής τους, ώστε να γίνει εντοπισμός των ομοιοτήτων και των διαφορών τους (καταγγελτικός τόνος και στα δύο, ελεγειακό ύφος στο «Εσύ δεν λες τίποτα» και ειρωνικό στο «Να μνημονεύονται», επαναλήψεις). Συνανάγνωσή τους μπορεί να γίνει και με τα ποιήματα «Είμαστε Έλληνες» του Μ. Πασιαρδή (Κ.Κ.Λ. σελ. 291) και «Υστερη εποχή του Χαλκού» του Κ. Χαραλαμπίδη, αφού και σ' αυτά τα ποιήματα εκφράζεται με καυστικό τρόπο η οργή των ποιητικών υποκειμένων απέναντι σε όλους εκείνους που αδρανούν και δεν αναλαμβάνουν με ουσιαστικές ενέργειες τις ευθύνες που τους αναλογούν, απέναντι στο λαό της Κύπρου.

Υστερη Εποχή του Χαλκού

Θ' ακούσατε θαρρώ και για το ρήγα
Της Αλασίας που κυπροσυλλάβισε
Στον «αδερφό» του Φαραώ: «Καϊρέττιν!
Αντέχω τζι εν αντέχω τρεις μηνάες.
Σαρατζηνοί εσκουλλίσαν την αγίαν
Νήσον της Τζύπρου τάνα τζι εσου νάκκον».

Για να τον φχαριστήσει στέλλει δώρο
Λίγο χαλκό συμβολικά, «επειδή», λαλεί του,
«τζιειν' του θεού Νεργκάλ της Ασσυρίας
Εσσέπασεν το σιέριν του την χώραν
Τζιαι πλάσμαν εν αφήκεν στα λαούμια».

Ο Φαραώ Αμένοφισ ο Δ΄
Κυλούν τρεις μέρες και κυλούν τρεις μήνες
Προθύμως δε στον «αδελφό» του στέλλει
Δυο τενεκέδες λάδι κι ένα βόδι,
Στέλλει και μπύρα Αιγύπτου, πρώτης ποιότητας.
«Δικά σου και τα πόματα», του γράφει.

Δεκέμβρης 1995

Βιβλιογραφία

Ηλιοφώτου, Φ. (2015). «Η ποιητική δημιουργία του Κυριάκου Πλησή». Στο: Πρακτικά Συνεδρίου *Η Κυπριακή λογοτεχνία μετά το 1974* (66-74). Λεμεσός: Εταιρεία Λογοτεχνών Λεμεσού «Βασίλης Μιχαηλίδης»

Ανακτήθηκε στις 9/1/2017 από:

[http://www.ellvm.org.cy/wp-](http://www.ellvm.org.cy/wp-content/uploads/2016/10/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%92%CE%B1%CF%83.-%CE%9C%CE%B7%CF%87.-v5.pdf)

[content/uploads/2016/10/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%92%CE%B1%CF%83.-%CE%9C%CE%B7%CF%87.-v5.pdf](http://www.ellvm.org.cy/wp-content/uploads/2016/10/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%A3%CF%85%CE%BD%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%92%CE%B1%CF%83.-%CE%9C%CE%B7%CF%87.-v5.pdf)

Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας. (2012) Τόμος Β΄. Λευκωσία, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ

Ορφανίδης, Ν. (2012). *Η λογοτεχνία της περιφέρειας, της εξορίας και της διασποράς*, Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός

Παπαθανασόπουλος, Θ., Τσιρόπουλος, Κ., Μαγκλιβέρας, Δ., Γεωργής, Γ., Χατζηκυριάκου, Μ., Βασιλάτου, Σ., Περδίου, Σ. (2001). *Ο δάσκαλος και ο συγγραφέας, τιμητική εκδήλωση για τον Κυριάκο Πλησή*. Αθήνα: Εκδόσεις των Φίλων

Σταυρίδης, Φ., Παπαλεοντίου, Λ., Παύλου, Σ. (2001). *Βιβλιογραφία Κυπριακής Λογοτεχνίας (Από τον Λεόντιο Μαχαιρά ως τις μέρες μας)*. Λευκωσία: Μικροφιλολογικά

Θερμές ευχαριστίες στις συναδέλφους και φίλες Β. Δ. Καλλιόπη Πούγιουρου και Λένα Κάππελου για τις καίριες εισηγήσεις καθώς και για την προτροπή να συγγραφεί το παρόν υποστηρικτικό υλικό.